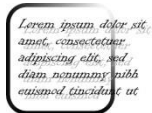

Lausannská (Švýcarská) škola

Název neodvozen od švýcarské univerzity v Lausanne, kde působili její hlavní představitelé **Léon Walrase a Vilfredo Pareto**. Lausannská škola zkoumala **všeobecnou rovnováhu**: zkoumala všechny trhy jako navzájem propojené a analyzovala současnou rovnováhu všech trhů. Cambridgeská škola naproti tomu rozvíjela teorii dílčí rovnováhy. Ekonomie lausannské školy stojí na dvou pilířích: Walrasově teorii všeobecné rovnováhy a na Paretově teorii blahobytu.

TEXT

„Pokud cambridgeská škola ještě uchovávala (alespoň z piety a ze smyslu po tradici) jistou návaznost na anglické klasiky, lausannská škola neměla již s klasickou ekonomikou nic společného. Obsah i metody Walrasovy a Paretovy ekonomie byly již na hony vzdáleny klasické politické ekonomii.“

■ Léon Walrase: Teorie ekonomické rovnováhy

Léon Walrase (1834-1910)

Francouz

- tvůrce **velkolepého matematického modelu rovnováhy**, neudělal matematické zkoušky na technickou školu a musel studovat technickou školu menšího významu
- neúspěšná kariéra **dolního inženýra, novináře**
- nakonec 1870 našel sám sebe na **katedře politické ekonomie v Laussane**.
- pedagogické a odborné neúspěchy: nezískal si příliš studenty práva svou ekonomikou, cítil se neuznán.
- unaven v roce 1893 odevzdává katedru Paretovi, je mu 58 let. Na katedru se nikdy nevrátil.

S Jevonsem, Mengerem rozpracovali teorii mezní užitečnosti. Pro Walrase byla teorie mezní užitečnosti jen odrazovým můstkem pro jeho největší objev – **teorii ekonomické rovnováhy**.

Walrase sdílel s Jevonsem obdiv k matematice.

V teorii ekonomické rovnováhy se objevovaly dva přístupy:

a) **přístup všeobecné rovnováhy**

Přístup všeobecné rovnováhy, který prosazoval Walrase a který je typický pro celou lausannskou školu.

b) **přístup dílčí rovnováhy**

Druhý přístup je přístup dílčí rovnováhy Alfreda Marshalla a jeho cambridgeské školy. Marshallova metoda byla založena na důsledném dodržování předpokladu ceteris paribus. Např. změny množství zboží na trhu se sledují pouze v závislosti na změně ceny tohoto zboží a předpokládá se, že na ostatních trzích se nic neděje.

Cournot si uvědomoval, že trhy se navzájem ovlivňují. Ale domníval se však, že zachycení těchto závislostí přesahuje samostatné možnosti matematického aparátu.

Walrasede se o to pokusil jako první. Vyjádřil vzájemné závislosti mezi všemi ekonomickými subjekty a mezi všemi trhy jakou soustavu simultánních rovnic.

Výsledkem byly 4 modely:

- a) model směny
- b) model směny a výroby
- c) model směny, výroby a kapitálu
- d) model směny, výroby, kapitálu a peněz (korunoval teorii rovnováhy)

Ve Walrasově teorii ekonomické rovnováhy jsou řešeny **tři problémy**:

- a) teorie mezní užitečnosti
 - propracoval ji s Jevonsem a Mengerem
- b) hledání a formulování podmínek rovnováhy
 - formulace simultánních rovnic rovnováhy = problém existence rovnováhy
 - dostává počet rovnic větší než počet neznámých. Ale tyto rovnice nejsou nezávislé. Ukázal, že je-li v rovnováze $x-1$ trhů, pak je nutně v rovnováze i trh x -tý. (**Walrasův zákon**). Dostává soustavu n - rovnic o n -neznámých.
- c) snaha o vysvětlení procesu dosahování rovnováhy
 - vysvětlení, zda a jak se ekonomika dostává z nerovnováhy do rovnováhy = stabilita rovnováhy
 - dosahování rovnováhy zůstává nevyřešen u Walrasede. Je to metodologický problém: ekonomická rovnováha je v pojetí Walrasede statickým jevem a sotva ji můžeme dát dynamický charakter.

TEXTY

Rovnováha jako statický jev:

„Tento nedostatek považují někteří ekonomové za tolik zásadní, že odmítají neoklasickou teorii jako takovou. Platí to i pro rakouskou školu, která ji považuje za ne příliš smysluplnou představu.“

Snaha zachytit všechny vztahy vzdalovala model realitě:

„Jeho snaha o simultánní zachycení všech vzájemných závislostí jej mnohdy zavedla k tomu, že byl nucen do svého modelu zabudovat předpoklady, které sice nenarušovaly jeho logiku, avšak vzdalovaly jej realitě. Mnohdy jako by chtěl přizpůsobit svět svému modelu, než aby přizpůsoboval svůj model světu.“

■ **Vilfredo Pareto: Ordinalistická verze chování spotřebitele, Pareto-optimální kombinace.**

Vilfredo Federico Damaso Pareto (1848 - 1923) byl italský ekonom, sociolog a politolog, profesor na univerzitě v Lausanne.

- nástupce Walrasede na katedře politické ekonomie.
- navazuje na Walrasede

- výrazně změnil jeho pojetí teorie hodnoty **ordinalistickou verzí**, místo mezní užitečnosti pracuje s indifferenčními křivkami.
- jeho přínosem byla teorie blahobytu, která řeší problém ekonomického optima.
- „matematizující ekonom“ jako Walrase
- ke konci života se stal senátorem Mussoliniho režimu. Nebyl však fašistou.

Teorie hodnoty: kritika aditivní užitečnosti (ordinalistické pojetí užitečnosti)

Paretovi se nelíbila Walrasova představa (ale i Jevonse a Mengera), že spotřebitel je schopen kardinálně měřit užitečnost. A předpokládali, že užitečnost statku závisí pouze na množství tohoto statku (bez ohledu na ostatní statky), proto člověk dokáže sečíst užitečnost těchto statků. Pareto toto zpochybnil. Ukázal, že statky jsou si substituty nebo komplementy. Spotřebitel není schopen užitečnosti statku jako takovou, ale vždy v relaci k jiným statkům. Spotřebitel posuzuje a porovnává kombinace.

Pro analýzu Pareto použil **indiferenční křivky Angličana Françoise Edgewortha**. Ten je použil, aby demonstroval kontraktační křivku v izolované směně dvou jedinců. Na Paretovu ordinalistickou verzi navázali Evgeny Slutsky a John Hicks.

Teorie blahobytu: problém ekonomického optima

Konflikt ekonomů: Pareto (ale i Jevons a další) zastávali názor, že užitek je **intrapersonální** (člověk dokáže porovnávat své vlastní pocity uspokojení, užitečnost je subjektivní pocit), ale užitek není **interpersonální** (není možné porovnávat subjektivní pocity uspokojení dvou různých lidí). Proto není možné sčítat mezní užítky.

Pareto-optimální

Pareto nabídl řešení, které se nazývá Paretovo optimum: společenské optimum definoval jako takovou situaci, kdy jakýkoliv jedinec si nemůže zvýšit uspokojení, aniž by to zároveň nesnížilo uspokojení někoho jiného. Jeho definice společenského optima nevyžaduje interpersonální porovnávání a ani sčítání individuálních uspokojení. Není agregátem, ale konstelací individuálních optim. Není jediné, ale existuje mnoho pareto-optimálních situací. K demonstrování společenských optim použil indifferenčních křivek a krabicového schématu (autorem byl Françoise Edgeworth)

■John Hicks: Teorie hodnoty jako teorie chování spotřebitele. Ekonomie jako věda bez hodnotících soudů

John Hicks (1904 -1989)

- Angličan
- není přímo představitelem lausannské školy
- navazoval na ni a rozvíjel její odkaz

Teorie hodnoty

Hicks rozvíjel Paretovu ordinalistickou verzi.

V roce 1934 v časopise *Economica* publikoval článek: **Reconsideration of the Theory of Value** (Reformulace teorie hodnoty). Článek demonstroval na indifferenčních křivkách, že teorie hodnoty je ve skutečnosti **teorií chování spotřebitele**. Odtud odvodil **individuální funkci poptávky**.

Hicks nahradil mezní užitek (kardinalistické pojetí) pojmem **mezní míra substituce**. Marshall nedokázal odlišit substituční a důchodový efekt, Hicksovi se to podařilo. První odlišil substituční a důchodový efekt Evgeny Slutsky. John Hicks ale poskytl důmyslné grafické odlišení těchto efektů.

Hicks aplikoval podobnou metodu na trhy výrobních faktorů: **izokvanty, izokosty**. Zavedl pojem **MRTS**.

Teorie blahobytu (Problém ekonomického optima): ekonomie jako pozitivní věda

V Anglii probíhala diskuse o tom, zda ekonomie má být pozitivní vědou. Hicks zastával pojetí ekonomie jako vědy bez hodnotících soudů (value free). Ekonomie má věci popisovat a vysvětlovat. (Toto pojetí ekonomie obhajoval v Anglii i John Neville Keynes, otec Johna M. Keynesa). Hicks na toto pojetí navázal a jeho cílem byla teorie blahobytu, která by neobsahovala hodnotící soudy. Jeho teorie blahobytu je založena na Paretově kritériu optimality.

Normativní přístup navrhuje teoretické postupy v myšlení „jak by to mělo být“, používá zejména metody analýzy a syntézy minulosti i současnosti a predikce budoucnosti.

Pozitivní přístup naproti tomu používá deskriptivní přístup, jenž je založen na empirickém výzkumu již existujících jevů, vysvětluje a popisuje realitu.

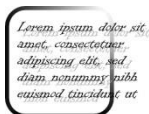
Hicks definoval tři podmínky společenského optima:

a) podmínka optimální směny

Zformuloval ji už Pareto. Hicks použil pouze pro její vyjádření pojem MRSC.

b) podmínka optimální výroby

c) podmínka optimální skladby produkce (výrobně-spotřební efektivnost)

TEXT

„Formulací těchto podmínek završil John Hicks teorii blahobytu, která byla založena na Paretově kritériu optimality. Teorie definovala podmínky optimální distribuce statků a optimální alokace výrobních faktorů, při daném rozdělení majetku mezi lidmi. Nepokoušela se o interpersonální porovnání uspokojení ani o jakékoliv hodnocení daného rozdělení majetku. Tím vyhovovala požadavkům na hodnotovou neutralitu ekonomie.“